

Azərbaycanda mətbuat üzərində senzuranın ləğv edilməsindən 21 il ötür

Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən 1998-ci il 6 avqust tarixində “Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanın imzalanmasından sonra milli mətbuatımızın inkişafında əsaslı dönüş yarandı

Müasir dövrdə qloballaşma şəraitində hər bir dövlətin qarşısında duran mühüm strateji vəzifələrdən biri milli informasiya məkanının qorunmasıdır. Bunun üçün milli maraqlara əsaslanan strateji kursun müəyyənlişdirilməsi, informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması lazımdır. Bu kontekstdə Azərbaycanın təcrübəsi isə müsbət və mütərəqqi nümunə kimi çıxış edir. Daha dəqiq desək, Azərbaycanda həyata keçirilən məqsədyönlü strateji kursun qanunauyğun nəticəsi kimi, ölkəmizdə informasiya təhlükəsizliyi təmin edilib, milli informasiya məkanı qətiyyətlə qorunur. Bunu təmin edən mühüm amillərdən biri səmərəli informasiya siyasətinin reallaşdırılması, kütləvi informasiya vasitələrinə (KİV) yüksək diqqət və qayğının göstərilməsidir. Bunun nəticəsi kimi, Azərbaycan mətbuatı özünün yüksək inkişaf dövrünü yaşayır. Eyni zamanda, bütövlükdə, Azərbaycan jurnalistikası obyektivlik, qərəzsizlik prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərərək milli maraqların keşiyində dayanıb.

Bu məqamda xatırlatmaq yerinə düşər ki, zəngin ənənələrə və böyük inkişaf yoluna malik olan milli mətbuatımız, ölkəmizin müstəqilliyinin ilk illərində demək olar ki, tənəzzül ilə qarşı-qarşıya qaldı. Çünki bəhs olunan dövrdə AXC-“Müsavat” hakimiyyətinin mətbuata, jurnalistikaya münasibəti totalitar rejimlərdəki yanaşmadan fərqlənmirdi. Həmin dövrdə imzalanan mətbuat üzərində hərbi senzuranın yaradılması haqqında 16 aprel 1992-ci il tarixli fərman və bütün informasiya yayımı üzərində nəzarət tətbiq edilməsi ilə bağlı 15 aprel 1993-cü il tarixli sərəncam dövlət sirlərinin qorunmasından çox oxvaxtı hakimiyyətin əməllərini gizlətmək məqsədi daşıyırdı. Müstəqilliyin ilk illərində ölkədə mövcud olan ümumi qanunsuzluq və özbaşınalıq mühiti, eyni zamanda, media sahəsində neqativ halların artmasına səbəb olmuşdu, geniş yayılan reketçilik isə jurnalist peşəsinin nüfuzuna mənfi təsir göstərirdi. Lakin Ulu Öndər Heydər Əliyev

vin 1993-cü ilin iyununda xalqın tələbi ilə hakimiyyətə gəlməsindən sonra bütün sahələrdə olduğu kimi, mətbuatda da əsaslı və müsbət dəyişikliklər baş verdi.

SENZURANIN LƏĞVİ MÜSTƏQİL KİV-İN İNKİŞAFINA GÜCLÜ TƏKAN VERDİ

Xüsusi vurğulamaq gərəkdir ki, hələ Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə milli mətbuatın inkişafının qayğısına qalan Ümummilli Lider müstəqil Azərbaycanın ictimai həyatında azad və inkişaf edən mətbuatın roluna xüsusi əhəmiyyət verirdi. Bu kontekstdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə kütləvi informasiya vasitələrinin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, mətbuat işçilərinin sosial təminatının yüksəldilməsi istiqamətində ciddi tədbirlər görüldü. Bunlara paralel olaraq Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 1998-ci il 6 avqust tarixində imzaladığı “Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanla Mətbuatda və digər kütləvi informasiya vasitələrində Dövlət Sirlərini Mühafizə edən Baş İdarə ləğv edildi, bununla da mətbuat üzərində illər boyu mövcud olan senzura aradan qaldırıldı. Şübhəsiz ki, senzuranın ləğvi ilə Azərbaycan mətbuatının inkişafında yeni dövrün başlanğıcı qoyuldu. Eyni zamanda, jurnalistlərin sərbəst fəaliyyət göstərməsi və maneəsiz informasiya toplaması üçün lazımi hüquqi-normativ baza yaradıldı. Bununla da Azərbaycan mətbuatının tamamilə müstəqil şəkildə inkişaf etməsi üçün əlverişli mühit formalaşdırıldı. Mətbuat orqanlarının azad fəaliyyətinə yaradılan şərait, qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülən tədbirlər ölkədə fikir plüralizminin genişləndirilməsinə yol açdı. Sonrakı dövrdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə mühüm işlər görüldü, informasiyanın sərbəst şəkildə yayılması, vətən-

daşların məlumat almaq imkanlarını artırmaq üçün bir sıra addımlar atıldı. 1999-cu ilin sonunda “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında” yeni qanunun qəbulu media təsisatının inkişafını şərtləndirən, bəhs edilən sahədə hüquqi bazanın zənginləşdirilməsi işinə əhəmiyyətli töhfə oldu. 2000-ci ilin mart ayında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə “2000-2001-ci illərdə kütləvi informasiya vasitələrinin maddi-texniki şəraitinin yaxşılaşdırılması üzrə Tədbirlər Proqramı” təsdiq olundu, 2003-cü ilin mart ayında Azərbaycan jurnalistlərinin qurultayında Azərbaycan Mətbuat Şurası yaradıldı. Bütün bunlar, öz növbəsində, Azərbaycanda söz, fikir və mətbuat azadlığının bərqərar olunması üçün əlamətdar tarixi hadisələr kimi qiymətləndirilməlidir.

AZƏRBAYCAN MƏTBUATI DÖVLƏTİN YÜKSƏK DİQQƏT VƏ QAYĞISI İLƏ ƏHATƏ OLUNUB

Bu siyasətin Prezident İlham Əli-

yev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində milli mətbuatın inkişafında yeni mərhələnin əsası qoyulub. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin 2008-ci il 31 iyul tarixli “Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinə birdəfəlik maliyyə yardımı göstərilməsi haqqında” Sərəncamı mühüm əhəmiyyətə malik oldu. Eyni zamanda, kütləvi informasiya vasitələrinin “Azərbaycan” nəşriyyatına olan borcları tamamilə ləğv edildi. Məlum olduğu kimi, Ulu Öndər Heydər Əliyevin göstərişi ilə qəzetlərin “Azərbaycan” nəşriyyatına olan borcları dondurulmuşdu. Sonrakı illərdə Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə məlum borcların ləğv edilməsi mətbuatın maddi problemlərinin aradan qaldırılması istiqamətində atılmış tarixi bir addım idi. Bundan başqa, 2008-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında kütləvi informasiya vasitələrinin inkişafına dövlət dəstəyi Konsepsiyası”nın qəbul olunması ilə bağlı qərar qəbul edildi. Məhz bu Konsepsiyada mətbuatın inkişafını təmin edəcək, Azərbaycan dövlətinin

və xalqının maraqlarına xidmət edəcək əsaslar öz əksini tapdı. Konsepsiyanın qəbulu və Prezident İlham Əliyevin 3 aprel 2009-cu il tarixli Sərəncamı ilə Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun (KİVDF) yaradılması müstəqil Azərbaycan mətbuatının inkişaf tarixində növbəti mərhələ kimi dəyərləndirilməlidir. Bütün bu tədbirlər nəticəsində həm hüquqi əsaslar, həm də Azərbaycan mətbuatının maddi-texniki bazası daha da gücləndirilib.

Bütövlükdə, Azərbaycan mətbuatı dövlətin yüksək diqqət və qayğısı ilə əhatə olunub. Bu kontekstdə mətbuat işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlərin həyata keçirilməsi də xüsusi vurğulanmalıdır. Azərbaycanda bu istiqamətdə dünyada analoqu olmayan bir nümunənin ortaya qoyulması da ayrıca qeyd edilməlidir. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin 2010-cu il 22 iyul tarixində imzaladığı “Azərbaycan mətbuat işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirləri haqqında” Sərəncamı əsasən, Azərbaycan mətbuat işçilərinin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması və onlar üçün yaşayış evlərinin tikilməsi məqsədilə 2010-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fonduna 5 milyon manat vəsait ayrıldı. Həmin Sərəncamın icrasını nəticəsində Bakının Səbail rayonunun Bibiheybət qəsəbəsində jurnalistlər üçün 2 blokdan, 156 mənzildən ibarət 17 mərtəbəli bina tikildi və 2013-cü il iyulun 22-də Prezident İlham Əliyev həmin binada mənzillərin paylanması mərasimində iştirak etdi. Həmin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan mətbuat işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə dair əlavə tədbirlər haqqında” 2013-cü il 22 iyul tarixli Sərəncamı ilə tikilən 3 bloklu, 17 mərtəbəli, 255 mənzilli binanın 2017-ci il iyulun 20-də istifadəyə verilməsi və həmin gün jurnalistlər üçün yeni, sayca üçüncü binanın təməlinin atılması bu istiqamətdə atılan addımların davamlı xarakter daşdığını bir daha təsdiqləyir. Bunlarla yanaşı, jurnalistlərə fəxri adların verilməsi, mətbuat orqanlarının və jurnalistlərin obyektiv prinsiplərə və milli maraqlara əsaslanan fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi də ölkəmizdə medianın inkişafına ciddi təkan verib.

Nəticə etibarilə, ölkəmizdə mətbuatın, ümumiyyətlə, kütləvi informasiya vasitələrinin hazırkı inkişafını şərtləndirən əsas amillər dövlətin bu sahəyə yüksək səviyyəli diqqəti və media nümayəndələrinin söz, fikir və özünüifadə azadlığından sərbəst surətdə istifadə etməsi üçün hüquqi əsasların, həmçinin əlverişli şəraitin mövcud olmasıdır. Ölkəmizdə söz, fikir və özünüifadə azadlığı konstitusiyon əsasda təsbit edilib, hər bir yazılı və elektron KİV özünün hüquq və azadlıqlarından sərbəst surətdə istifadə edə bilər. Məhz bu amil Azərbaycan mətbuatının inkişafına fundamental töhfələr verməklə yanaşı, sözügedən sahədə əsaslı keyfiyyət dəyişikliklərinin meydana gəlməsinə şərtləndirir. Ölkəmizdə KİV-in inkişafı üçün müvafiq qanun və qərarların qəbul olunması, strateji xarakterli addımların atılması mövcud hüquqi əsasları gücləndirir, media təsisatının funksionallığının artmasına səbəb olur. Bütövlükdə, ölkə mediası müasir çağırışlara cavab verməklə səmərəli fəaliyyət mexanizmi formalaşdırıb. Həyata keçirilən uğurlu media siyasəti, o cümlədən dövlətin yüksək səviyyəli diqqət və qayğısı nəticəsində həm də milli mətbuat ictimai institut kimi öz üzünə düşən vəzifələri uğurla yerinə yetirir. Bu kontekstdə medianın məsuliyyəti və peşəkarlığının artmasında da müsbət dinamika müşahidə edilməkdədir.

— Nurlan QƏLƏNDƏRLİ